

kiadványaik iver egy és ugyanazon könyvben is a legkülönbébb minőségű és eredetű anyagból valók.

Ellenben a rovat- és elválasztójegyek, melyek az ösnyomtatványoknál oly nagy szerepet játszanak. *Haebler* művében kiváló gondoskodás tárgyát képezik s méltán, mert főleg a kevésbé produktív műhelyek termékeire nézve ezek nyújtják a legbiztosabb felvilágosítást.

E karakterisztikumokhoz a latin jellegű típusoknál, a hol a Qu betű alapján csupán három csoport különböztethető meg, becses kiegészítésül *Haebler* a gyakrabban előforduló rövidítések (-rum, -que, -us,) formáit is fölvette s jellegzetes alakjait ábrákban mutatva be, az apróbb eltéréseket pontos leírások útján igyekezett pótolni.

E leírásokat említve, lehetetlen ki nem fejeznünk igaz elismerésünket *Haebler*-nek ép oly világos, mint következetes terminológiája iránt, melynek kitételeit szabatos körülíráson kívül, sikerült illusztrációk segítségével tette érthetővé s a mely nagyban elősegíti munkájának használhatóságát. *Dr. Gulyás Pál.*

Wóznér Ignác, Durmits Imre és Pavlovszky J. Alajos.
A betűszedés elméleti és gyakorlati kézikönyve. Budapest, 1905.
Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. 8° XIV, 228 l. Ára ?

Ez a könyv, mely az Athenaeum r.-t. nyomdájának vezető-munkásai által a szedőtanoncok részére rendezett szaktanfolyam előadásait tartalmazza, első sorban pedagogia-czélokat szolgál s mint ilyen túlnyomóan gyakorlati jellegű; de azért kiváló szolgálatokat tehet azoknak is, a kiknek nem kenyerők ugyan a könyvnyomtatás, de hivatásuknál fogva többé-kevésbé szoros kapcsolatban állanak vele. Világos, bár itt-ott kissé magyartalan, előadás, sok évi tapasztalat gondos felhasználása s lelkes tárgy szeretet jellemzik e munkát, melynek beosztását a következőkben ismertetjük olvasóinkkal.

Rövid bevezetés után, melyben a könyvnyomtatás feltalálásáról s az azt megelőző tapogatózó kísérletekről van szó, a dolgozat első harmadában (1—96. ll.) a szedőmesterség elemi ismeretei tárgyalvák. E rész szől, többek közt, a címek és jegyzetek szedéséről, a sima és táblázatos szedésről, a tördelésről, a gyakoribb és ritkább kilövési módokról, a hangjegyszedésről s a matematikai, meg csillagászati jegyek alkalmazásáról. Feltűnt, hogy szerzők, a kik pedig, mint a mesterszedésről szóló második fejezet több passzusából kitetszik, a modern, négyszögesítő elveknek hódolnak, a kezdőbetűk használatáról szólva (54—55. ll.) azok elhelyezésénél irányadóul az inicziálé felső szélét tekintik, melyet még akkor is egy vonalba kívánnak hozni a szöveg első

sorával, a midőn ez által a kezdőbetű keretének kitolása válik szükségessé s a zárt négyszög megbomlik.

A munka második főrésze (97—192. ll.) — mint említettük — a művészi könyvnyomtatás legfőbb tényezőjéről, a mester-szedésről értekezik. Először a betűk faj, jelleg és nem szerint való ismertetését kapjuk, melynek folyamán szerzők főleg az egymásba fonódó ikerbetűk használata ellen kelnek ki, holott azok okkalmóddal, kivált borítékcziméken, igen jól alkalmazhatók. Azután az ékitmények jelentőségéről, összeállításuk módjáról, a hirdetések és falragaszok szedéséről, a dombornyomáshoz szükséges negatív lemezek készítéséről, a színes festékek keveréséről s a nyomtatás elemeiről esik szó, míg végül a magyar stílus megteremtéséről olvashatunk megszívlelendő dolgokat. Szerzőink, a kik *Huszkó J.*, *Hollós Károly* és *Benczur Béla* tipográfiai alkotásaiból gazdag sorozatot bocsátanak az olvasó rendelkezésére, a nyomdászat díszítő anyagának nemzeties továbbfejlesztése céljából a következő teendőket tartják szükségeseeknek: »1. Alakíttassék tervező-művészeink köréből egy, a könyvnyomdai ornamentek, inicziálék és betűk rajzainak előállításához értő szakcsoport, mely a magyar motívumok felhasználát tűzi ki célul . . . 2. Meghatározott időközben, nyilvános kiállításon mutassák be egy-egy sorozatnak elkészültét, melyre az összes érdekelt nyomdafőnökök meghívásának, kik kötelezzék magukat ezt (közösen) megvenni és megcsináltatni . . . 3. Minden újabb sorozatra pályázat nyitassék, de olyformán, hogy a díjak a sorozatban levő legszebb darabok tervezőit illessék meg. Pályázatra csak azok engedtesse nek, kiket a fönt megemlített intézők erre képesítetteknek elismernek.« Kétségtelen, hogy az eféle bizottság működése járhat idővel némi eredménnyel s pályázatai révén talán föl is bukkann egy-egy kiválóbb tehetség, de nagy tévedés azt hinni, hogy az ankézés — bár erősen magyaros szokás — már magában véve elegendő volna a magyaros nyomdászati ornamentika megteremtésére és, mint szerzők hiszik, fölöslegessé tennék a *Walter Crane*-féle tehetségre való várakozást. Ahhoz, hogy a könyvnyomtatásban tősgyökeres magyar stílus kifejlődhessék, bizony első sorban genialis művészemberre volna szükség, a ki a népies motívumoknak a maga nagy és eredeti művészi tehetségének megfelelő koncepcziókban adna kifejezést.

A kézikönyv befejező s aránylag legrövidebb része (193—228. ll.) »általános ismeretek« czíme alatt a magyar nyelvről és helyesírásról, a szokottabb rövidítésekről, korrektruráról, a papirosalakokról, a duczokról (*cliché*), a betűöntésről, a betűnemek nagyságáról, a tömöntésről s az újabban egyre jobban elterjedő szedőgépekről nyújt általános tájékoztatást. A dolgozat végén rövid mesterszótár áll, mely a műszavakat a ma is használt idegen kifejezésekkel szembesíti.

G. P.